

BORSAYA YATIRIM MI, OYNAMAK MI?

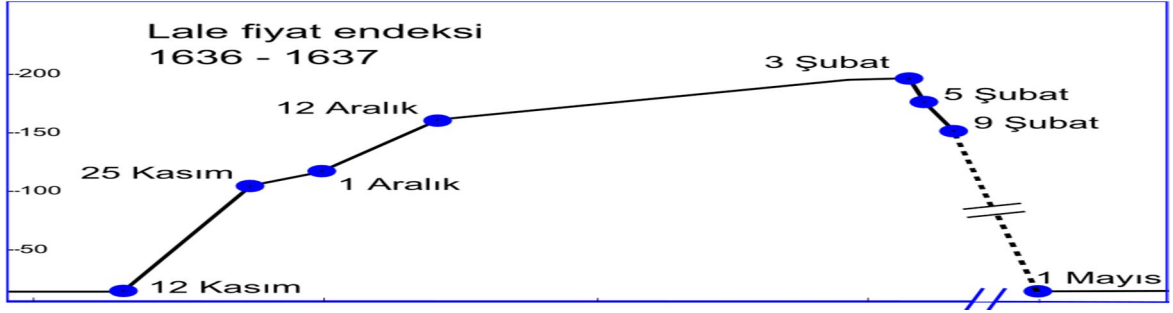
Borsa ve borsacılık tarihi 2000 yılı geçti. Hatta ilk borsanın yaşadığımız coğrafyada oluşmasına karşın modern anlamda bildiğimiz borsa ve borsacılık 15. yy'da Avrupa'da Anvers'te başladı. Borsa, piyasa mantığı çerçevesinde yüzlerce yıl adlandırılrsa da arada müthiş çılgınlıklar ile insanoğlunun neler yapabileceğini göstermiş. Ders alınmış mı? Onun cevabını aşağıdaki yazımı bitirince sizin cevaplamanızı umuyorum.

Borsada oynamak kavramı hep eleştirilir. Oysa bu kavramı biz bulmadık. 17. yy'da Hollanda'da gelişen türev enstrüman pazarı "windhandel" kavramını piyasa terminolojisine soktu. "Rüzgar alıp satmak" diye de çevrilebilecek bu kavrama 19. yy'da ülkemizde kurulan ilk borsa olan Dersaadet (İstanbul'a o dönemde bu isim verilirdi) Tahvilat Borsası'nın kurucusu ve Başkanı olan Abidin Paşa'nın Hava Oyunları Risalesi" adlı kitabında da rastlıyoruz. (Celali Yılmaz-Skala Yayınları) Yani borsada oynamak kavramını biz icad etmedik. Borsa tarihi kadar eski bir kavram. Bu kavramı teyid eden Abidin Paşa'nın da aslında Abidin Dino'nun dedesi olduğunu da ekleyeyim. Hani şu Nazim Hikmet'in "mutluluğun resminin yapabilir misin Abidin?" diye sorduğu kişi...

Ancak bahse konu kavram olan "borsada oynamak" deyimini spot piyasa varken olan değil, türev enstrümanların borsalarda alınıp satılması ile oluştuğunu eklemek isterim. Zira türev enstrümanlar, kaba bir tanımlamayla; bir ürünün gelecekte el değiştirilmesi üzerine bugünden yapılan sözleşmeleri ifade eder. Yani geleceği alıp satmak bir tür havayı alıp satmak ya da borsada oynamak olarak algılanmış. Bu durum temel olarak hatalı olsa da yüksek kaldıraçla yapıldığında bu tanımlamaya katılmamak elde değil. Zira yüksek kaldıraç eğer ki riskten korunma ya da arbitraj amacı içermiyorsa oyun oynamak değil de nedir?

Boş boş konuşmayıp durumu modern anlamda borsalarda bilinen en eski türev enstrüman kazası olan "Tulipomania" ya da genel bilinen adı olan "Lale Soğanı Çılgınlığı" ile açıklamaya çalışacağım:

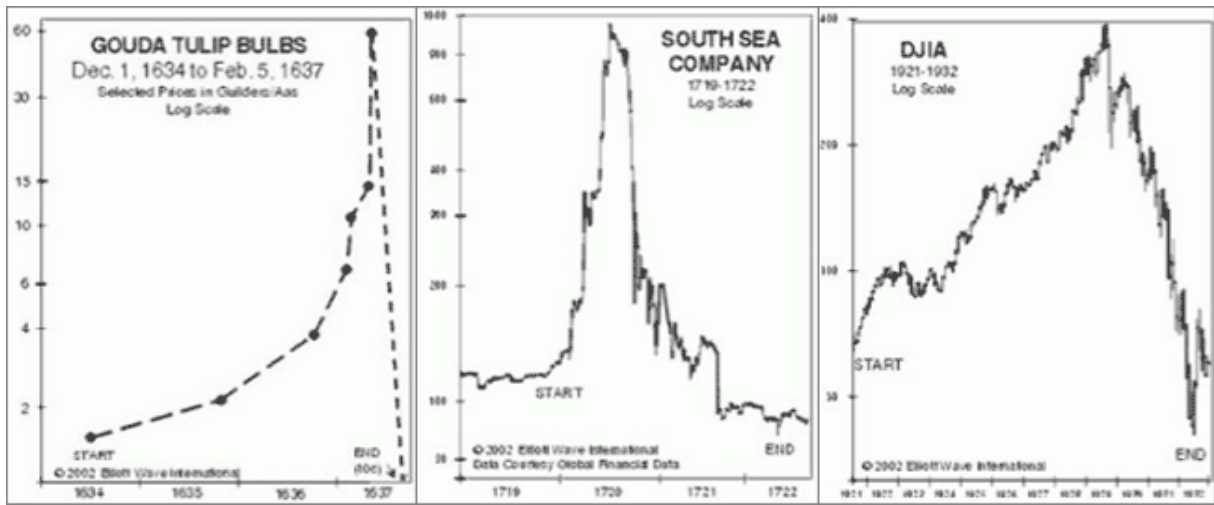
16. yy'da Sultan Süleyman zamanında Avrupa'lılara tanıtılan Lale Osmanlı'da da Türklerde de hatta büyük önem verilen bir çiçek olmuştur. Öyle ki İslami yapıda resmin yerine sembolün kullanımı laleyi Türkler için çok önemli bir sembol haline getirmiştir. Arap alfabesi ile yazılışının ebced hesabı etkisinden tutun da güzelliğine kadar olan kısma önem verilen bu sembol 17. Yy'da Hollanda'da büyük bir finansal kaosa neden olmuştur. Aşağıdaki bu kaotik fiyat hareketinin grafiğine dikkatli bakınız.

Bu grafik Avrupa'da çok sevilen lale soğanı fiyatlarının 1636 yılı kasım ortasına kadar stabil olduğunu ama sonrasında 3 ayda inanılmaz bir yükseliş yaptığını gösteriyor. Sebebi bu yükseliş öncesinde açığa satışın sınırlanması ve Fransız spekülörlerin de katılımı ile başlayan türev sözleşme yapılmasının Hollanda resmi kurumları ile legalize edilmesi ve kaldıraç izin verilmesi ile başlıyor. O dönemde Avrupa'da para bol. Bankacılık gelişiyor. Likidite ve kredi kolayca ulaşılabilir düzeyde. Parayı ucuz ve kolay bulan her spekülasyon meraklısının yaptığını Hollanda lale piyasasında önüne gelen yapmaya başlayınca fiyatın nerelere geldiği yukarıdaki tabloda malumunuz.

Bu gelinen fiyatın ne anlama geldiği tam anlaşılsın diye konu üzerine yazılan pek çok eserde anlatılan bir gerçeği ekleyeyim: 1 adet lale soğanına Amsterdam'da kanal kıyısında bir ev alınabiliyormuş. Artık varın hesabı siz yapın.

Yine yukarıdaki grafiklere gelirsek 3 şubat 1637'de zirve yapan fiyatlar 3 ay sonra hareketin başladığı 1636 yılı kasım ayının bile altına düşüyor. Batışlar, kaos ve ardından gelen 30 yıl savaşlarını yazacak yerim yok. Ancak şu kadarını ekleyeyim; piyasada bol para ve risk iştahı varsa türev piyasalara yönelimi artırmak, tarihte sonu pek de iyi olmayan büyük batışlara ve kaosa neden olmuş. Buyrun google üzerinden bulduğum grafiklerle en tipik iki örnek grafiği aşağıda...

Yine uzattım ama özetle söylemeye çalıştığım gerçek şu ki; likiditesi bol, geleceği karanlık bir dönemde türev enstrümanlar başımızı çok ağrıtaçağa benziyor.

Hatta geçmişte olanlardan daha farklı olarak bu sefer para dünya piyasalarında yüksek frekanslı alım satım sistemleri ile (HTF) akıl almaz bir hızda dolaşabiliyor. Bu ortamda yatırım yapmak mı oyun oynamak mı kararı size bırakıyorum. Burada seeneğinize karışmadan eklemek isterim ki; yatırım yapacaksanız milisaniyelerle işlem yapanlara kulak asmayıp değer fiyatlamasına ve trende odaklanmanız. Yok kısa süreli fiyatlara odaklanmaksa amacınız; işiniz çok zor...